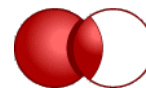

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 006-01, 013-01/06

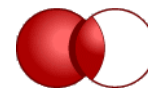
**IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
na dan 31.12.2005. godine**

**“BH-GAS” d.o.o.
SARAJEVO**

Sarajevo, april 2006. godine

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**VLADI FBiH
FEDERALNOM MINISTARSTVU ENERGETIKE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE FBiH
NADZORNOM ODBORU PREDUZEĆA
DIREKTORU PREDUZEĆA**

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju Bilansa stanja "BH-Gasa" d.o.o. Sarajevo na dan 31.12.2005. godine, te s njim povezanog Bilansa uspjeha, Izvještaja o novčanim tokovima i Izvještaja o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1-4. Odgovornost za ove izvještaje snosi menadžment Preduzeća. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta/proračuna FBiH ("Službene novine FBiH", br.48/99) i INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome, ima li u finansijskim izvještajima značajnih pogrešaka kao i jesu li finansijske transakcije izvršene u skladu sa propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji podkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvještajima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije finansijskih izvještaja kao i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.
3. Provedenom revizijom utvrdili smo:

Da Preduzeće u finansijskim izvještajima iskazuje obaveze po ino kreditima u iznosu od 24,6 miliona KM, od čega je dospjelo za povrat glavnog duga 3,9 miliona KM, kao i kamata u iznosu od 6,2 miliona KM. Navedene obaveze po osnovu dospjelog duga i kamata, Preduzeće uredno obračunava i iskazuje u poslovnim evidencijama, ali iste ne plaća. Priznavanje obaveze izvršeno je u 2000. godini na osnovu Ugovora o prenosu imovine bez naknade između «Sarajevogasa» i «BH Gasa» kojim je «BH Gas» preuzeo gasovod na relaciji Kladanj-Sarajevo u dužini od 78 km i dio obaveza po ino kreditima koje je koristio «Sarajevogas» posredstvom Federacije BiH. Prema tom ugovoru i propisima za preuzimanje navedenog duga bila je potrebna saglasnost Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Federalnog ministarstva finansija iz razloga što su isti nosioci povrata kreditnih zaduženja u inostranstvu. Federalno ministarstvo finansija je pismeno obavjestilo 2001 godine oba učesnika ugovora da je za navedenu raspodjelu obaveza po ino kreditima potrebno potpisati Supsidijarni ugovor između Federacije BiH i «BH Gasa» što nije učinjeno. Nepotpisivanje Supsidijarnog ugovora i obezbjeđivanja saglasnosti za takav ugovor, za posljedicu ima priznavanje obaveza bez odgovarajuće dokumentacije, što je suprotno računovodstvenom načelu priznavanja obaveza i propisima koji regulišu ino zaduživanje u BiH. Na taj način Preduzeće ne vraća dug i po tom osnovu nema odliva sredstava iz Preduzeća, a obračunava i iskazuje kamate i kursne razlike, čime povećava troškove poslovanja. Prema dokumentaciji kojom raspolazemo navedene obaveze se servisiraju prema ino kreditorima iz budžeta Federacije BiH. Šire objašnjenje je dato u tački 4.9.1. Izvještaja.

4. Po našem mišljenju, osim za efekte usklađivanja iz prethodnog stava, finansijski izvještaji (bilans stanja i bilans uspjeha, gotovinski tok i promjene u kapitalu) daju istinit i fer pregled o finansijskom stanju i položaju "BH Gas" d.o.o Sarajevo u ostalim segmentima poslovanja na dan 31.12.2005. godine.
5. Bez daljnje kvalifikacije mišljenja skrećemo pažnju na:
  - Ugovor o isporuci gasa sa «Biračem» je zaključen u USD, tako da otplaćeni dio duga u 2005. godini nema ekvivalentnu protuvrijednost u KM s obzirom na značajan trend pada USD prema KM u odnosu na 2001. godinu. Potraživanja su ispravljena u 2001. godini po kursu 1 USD=2,21674 KM, dok je otplaćeni dio duga evidentiran u 2005. godini po kursu 1 USD=1,64331 KM. Posljedica ovoga, u budućem periodu, ukoliko se kurs USD bude zadržao na ovom nivou, je da Preduzeće neće iskazati u finansijskim izvještajima ekvivalentnu protuvrijednost prihoda u KM u odnosu na potraživanja, koja su ispravljena na teret rashoda u 2001. godini. Šire objašnjenje je dato u tački 4.8. Izvještaja.
  - Znatna uticaj rasta cijena uvoznog prirodnog gasa koje adekvatno ne prate prodajne cijene gasa kupcima, a naročito cijene distributivnim kompanijama koje uvrđuje Vlada FBiH, što ima za posljedicu veće troškove poslovanja. Zbog navedenog Preduzeće je iskazalo gubitak u 2005. godini u iznosu od 8,4 miliona KM, što je šire pojašnjeno u tački 4.3.
  - Tokom 2005. godine nije održana nijedna sjednica Skupštine Preduzeća što nije u skladu sa Statutom, zbog čega nije usvojen Godišnji obračun za 2004. godinu kao i Odluka o raspodjeli dobiti za istu godinu. Iz istog razloga nije izvršeno usklađivanje prema Zakonu o javnim preduzećima, što je šire pojašnjeno u tački 4.1.
  - Nedovoljno razrađen Pravilnik o radu u dijelu isplata nagrada zaposlenim kao i na nejasnu Odluku o dodjeli nagrada zaposlenicima u iznosu od 55.002 KM, što je šire pojašnjeno u tački 4.6.1.

Zamjenik Generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl. ecc.

Generalni revizor
Mr.sc. Ibrahim Okanović dipl. ecc.

BILANS STANJA

Opis	31.12.2005.	31.12.2004.
IMOVINA		
<i>Dugoročna imovina</i>		
Nematerijalna sredstva	95.997	110.295
Nekretnine, postrojenja i oprema	26.065.944	28.787.735
Materijalna sredstva u pripremi	53.534	-
Ostala materijalna sredstva	47.225	44.755
<i>Kratkoročna imovina</i>		
Zalihe	60.790	22.563
Potraživanja od kupaca	25.642.476	14.764.211
Potraživanja po osnovu depozita	7.074.209	5.668.393
Potraživanja po osnovu premija,regresa	1.890.960	2.789.596
Ostala kratkoročna potraživanja i razgraničenja	92.638	62.572
Gotovina i ekvivalenti gotovine	13.180.226	13.986.990
UKUPNO AKTIVA	74.203.999	66.237.110
Vanbilansna evidencija	9.781.640	8.482.353
<i>Kapital ukupno</i>	19.251.841	27.676.184
Upisani kapital	50.000	50.000
Druge rezerve	22.562.412	22.562.412
Akumulirani dobitak	-	23.205.850
Akumulirani gubitak	3.360.571	18.142.078
<i>Obaveze</i>	54.952.158	38.560.926
Dugoročne obaveze	20.700.515	18.917.673
Drugi krediti	3.921.541	2.621.293
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	3.746	5.050
Tekuće obaveze i porezi	22.194.378	10.761.878
Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	8.131.978	6.255.032
UKUPNO PASIVA	74.203.999	66.237.110
Vanbilansna evidencija	9.781.640	8.482.353

BILANS USPJEHA	2005.	2004.
Prihodi od prodaje	133.550.559	98.442.188
Troškovi prodaje	(132.136.225)	(82.000.997)
Usklađivanje vrijednosti zaliha	-	-
Troškovi administracije	(5.453.762)	(5.654.649)
Dobit/gubitak od redovne aktivnosti	-4.039.428	10.786.542
Prihodi od kamata	336.379	160.000
Prihodi od pozitivnih kursnih razlika	2.310.334	4.044.791
Ostali prihodi od finansiranja	-	-
Rashodi od kamata	(1.113.134)	(1.030.433)
Rashodi od tečajnih razlika	(6.467.178)	(1.515.552)
Dobit/gubitak od finansiranja	-4.933.599	1.658.806
Prihodi od ostalih aktivnosti	1.447.335	50.363
Rashodi od ostalih aktivnosti	(16)	(521.924)
Dobit/gubitak od ostalih aktivnosti	1.447.319	-471.561
Dobit/gubitak godine	-7.525.708	11.973.787
Porez na dobit *	898.636	499.940
Rezultat perioda	-8.424.344	11.473.847
Neto dobitak/gubitak za razdoblje	-8.424.344	11.473.847

* Porez na dobit u iznosu od 898.636 KM se odnosi nereinvestiranu dobit koja nije realizirana u 2005. godini.

IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA NA DAN 31.12.2005.GODINE

Opis	31.12.2005.godine
1 Neto gubitak	(8.424.344)
2 Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	59.315
3 Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	3.258.439
4 Nerealiz. rashodi kod razmj.valuta na tržištu (kursne razlike)	3.083.090
5 Svega 2 do 4	6.400.844
6 Povećanje zaliha	(38.227)
7 Povećanje potraživanja	(11.455.543)
8 Smanjenje unaprijed plaćenih troškova	40.033
9 Povećanje obaveza prema dobavljačima	11.596.702
10 Povećanje ostalih obaveza	1.711.440
11 Svega 6 do 10	1.854.406
12 A. Neto gotovina dobivena od posl. aktivnosti (1+5+11)	(169.094)
13 Nabavka materijalnih sredstava	(637.669)
14 B. Neto gotovina korištena u ulagačkim aktivnostima	(637.669)
15 C. Neto gotovina korištena u finansijskim aktivnostima	
16 Neto povećanje (smanjenje) gotovine na računu i u blagajni (A+B+C)	(806.763)
16 Početno stanje na računu i u blagajni	13.986.990
17 Konačno stanje na računu i u blagajni	13.180.227
18 Neto smanjenje gotovine na računu i u blagajni (17-16)	(806.763)

IZVJEŠTAJ U PROMJENAMA U KAPITALU ZA 2005. GODINU

OPIS	Upisan vlasnički kapital	Ostale rezerve	Akumulirani dobit/gubitak	Vlastite dionice	u KM
					Ukupno
Stanje na dan 31.12.2003. godine	50.000	22.562.412	(6.410.075)		16.202.337
Izdavanje dionica					
Neto dobit (gubitak) perioda					
Raspored dobitka/gubitka					
Stanje na dan 31.12.2004. godine	50.000	22.562.412	5.063.772		27.676.184
Povećanje kapitala					
Neto gubitak perioda			(8.424.344)		
Smanjenje vlasničkog kapitala					
Stanje na dan 31.12.2005. godine	50.000	22.562.412	(3.360.571)		19.251.841

IZVJEŠTAJ
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
«BH-Gas» d.o.o Sarajevo
za 2005. godinu

1 UVOD

Privredno društvo za proizvodnju i transport gasa »BH-Gas«, društvo sa ograničenom odgovornošću Sarajevo, posluje u kontinuitetu od 1997. godine. Osnovala ga je Vlada FBiH, koja vrši upravljanje istim putem upravnih organa.

Preduzeće je osnovano da obavlja privrednu djelatnost iz oblasti energetike radi sticanja dobiti, razvoja transportnog sistema, te postizanja ciljava koje utvrđuje osnivač Preduzeća.

Revizija Preduzeća provodi se prvi put od strane Ureda za reviziju proračuna/budžeta u FBiH. Predmet revizije su finansijski izvještaji Preduzeća za 2005. godinu, izvršene finansijske transakcije iskazane u tim izvještajima, te procjena usklađenosti sa zakonskim propisima.

Revizija finansijskih izvještaja za godine koje su završile 31.12.2004. i 31.12.2003. godine, vršena je od strane eksternog revizora Deloitte i dato je pozitivno mišljenje za revidirane godine. Preduzeće vrši Izvještavanje po Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Sjedište Preduzeća je u Sarajevu, Ulica Hamdije Čemerlića broj 2.

U Preduzeću je sa 31.12.2005. godine bilo 38 uposlenih.

2 REZIME

Poslovanje Preduzeća u revidiranoj godini uglavnom se odnosi na uvoz, transport i prodaju prirodnog gasa kojim pokriva tržište Federacije BiH i dio prostora Republike Srpske. Nabavka i transport gasa predstavlja složen proces u pravnom, tehničkom i ekonomskom smislu obzirom da se proces odvija na relaciji Ruska Federacija-Mađarska-Srbija i Crna Gora-Bosna i Hercegovina.

Transakcije su praćene složenim ugovorima sa ruskim dobavljačem, transportom gasa kroz Mađarsku i Srbiju i Crnu Goru. Cijene su ugovorene u USD i SDR (specijalna prava vučenja) uz klauzulu praćenja korekcije osnovne cijene gasa uzrokovane rastom određenih energenata na svjetskom tržištu.

Upravo rast cijena tih energenata u 2005. godini na svjetskom tržištu je uz rast kursa USD najviše uticao na značajno povećanje nabavne cijene gasa.

S druge strane cijene distributerima utvrđuje Vlada Federacije BiH i u 2005 godini se primjenjivala Odluku Vlade FBiH iz 2002. godine koja je iznosila 350 KM/1000 Sm³. Distributeri imaju značajno učešće u ukupnom prometu od 43,17%, što nije donijelo adekvatan

rast prihoda te je Preduzeće ostvarilo gubitak u iznosu od 8.424.344 KM. Navedenom gubitku su doprinijele rezervisane kamate po ino kreditima u iznosu od 1.091.849 KM i negativne kursne razlike u iznosu od 6.467.178 KM. Negativne kursne razlike su rezultat povećanja kursa dolara u momentu plaćanja nabavljenog gasa i usklađivanja ino kredita u skladu sa računovodstvenim standardom.

Navedeni gubitak je nastao i pored činjenice da je Preduzeće povećalo fizički obim prodaje gasa u odnosu na prethodnu godinu za 18,75 %.

Preduzeće ima evidentirane obaveze po ino kreditima u iznosu od 24,6 miliona KM glavnice i obračunatih dospjelih kamata u iznosu od 6,3 miliona KM što je rezultat uknjiženih obaveza po kreditima za gasovod. Navedeni krediti su evidentirani na osnovu nepotpune dokumentacione osnove a da nije sklopljen Supsdijarni Sporazum između Federacije BiH i Preduzeća sa zvaničnim otplatnim planovima. Posljedica ovoga je da Federacija BiH iz Budžeta vraća dug, a da isti ne naplaćuje od krajnjih korisnika.

Revizijom su uočena određena područja poslovanja koja Uprava treba urediti svojim pravilima, a kao primjer navodimo da Preduzeće nema uređene procedure vezane za prijenos potraživanja na sumnjiva i sporna i njihovu ispravku iako je ova imovina najznačajniji osnov za pritjecanje ekonomskih koristi u Preduzeće.

Isto tako Uprava nema pravila o kretanju i upravljanju dokumentacijom; u primjeni je neažurirani Pravilnik o radu u dijelu obračuna plaća; ne postoji Metodologija planiranja, Računovodstvene politike kao i akta koji bi regulisala proces nabave i prodaje prirodnog gasa.

Preduzeće se nije uskladilo prema Zakonu o javnim preduzećima jer nije u toku 2005. godine održana nijedna sjednica Skupštine iako su od strane Uprave pripremljena akta za usvajanje (Statut, Etički kodeks itd.). Neodržavanje Skupštine je imalo uticaja na finansijske izvještaje, na način da je raspored dobiti za 2004. godinu i pokriće dijela gubitka iz 2001. godine, izvršeno prema Odluci Nadzornog odbora koji je bio nadležan samo za davanje prijedloga, a ne za konačno usvajanje.

Mi smo ukazali na područja poslovanja koja zahtijevaju značajnije angažovanje kako osnivača tako Nadzornog odbora i menadžmenta Preduzeća, te očekujemo da preporuke date u ovom Izvještaju budu implementirane u cilju efikasnijeg poslovanja Preduzeća.

3 CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije finansijskih izvještaja je, da omogućiti revizoru da izrazi mišljenje o tome, jesu li finansijski izvještaji za 2005. godinu pripremljeni, u svakom značajnom pogledu, u skladu sa važećom zakonskom regulativom. Revizija je planirana i izvršena sa ciljem pribavljanja realne osnove i izražavanja mišljenja o tačnosti i korektnosti godišnjih finansijskih izvještaja.

Poseban naglasak smo stavili na procese koji su ocijenjeni kao značajni za objavljene izvještaje (nabavka i prodaja prirodnog gasa, provođenje procedure propisane Zakonom o javnim nabavkama, obaveze za ino-kredite, troškovi radne snage, evidentiranje bilansnih pozicija vezanih za kapital, proces planiranja).

Revizija, također, uključuje davanje preporuka za dalji rad. U revidiranim procesima mogu postojati i drugi propusti koje mi nismo otkrili. Menadžment je zadužen da uspostavi sistem internih kontrola i da nadzire isti čime će se na najbolji način osigurati poslovanje uz poštivanje zakonskih i drugih propisa.

4 NALAZI I PREPORUKE

4.1. Upravljanje i rukovođenje

Osnivač i vlasnik Poduzeća u 100% iznosu je Vlada Federacije BiH, a ovlasti i obaveze po osnovu državnog kapitala vrši Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije (resorno ministarstvo). Vlada FBiH odnosno resorno ministarstvo tu funkciju ostvaruje putem organa upravljanja i rukovođenja koje postavlja i razrješava. To znači da osnivač putem svojih izabраниh upravnih i rukovodnih organa ima mogućnost i obavezu potpune kontrole rada Preduzeća.

Upravljanje i rukovođenje Preduzećem propisano je eksternim propisima i Statutom Preduzeća, koji je donesen od strane Skupštine Preduzeća 25.10.2004. godine.

Organi upravljanja i rukovođenja Preduzećem, u revidiranoj godini bili su Skupština, Nadzorni odbor, Uprava Društva (koju čini direktor) i Odbor za reviziju.

Revizijom procesa upravljanja i rukovođenja, mi smo utvrdili slijedeće:

- Da u toku 2005. godine nije održana nijedna sjednica Skupštine Preduzeća što je suprotno Statutu koji zahtijeva održavanje sjednice najmanje jednom godišnje.

Naime, Uprava Preduzeća je u 2005. godini upućivala pozive za održavanje Skupštine u sklopu kojih su dostavljani prijedlozi odluka Nadzornog odbora o usvajanju Godišnjeg obračuna za 2004. godinu i rasporedu dobiti za 2004. godinu na konačno usvajanje od strane Skupštine.

Resorno ministarstvo nije razmatralo dostavljene prijedloge odluka bez prethodnog razmatranja i davanja saglasnosti na iste od strane Vlade FBiH, kao osnivača i vlasnika Preduzeća. Cjelokupan materijal je dostavljen Vladi Federacije BiH koja je svojom Odlukom od 19.10.2005. godine dala saglasnost na raspored dobiti «BH GAS-a» za 2004. godinu. Nakon toga, Vlada FBiH je donijela Odluku o prestanku važenja prethodne Odluke na sjednici održanoj 29.12.2005. godine.

Prema obrazloženju Uprave Preduzeća, razlog ovome je bilo traženje Vlade FBiH da «BH Gas», u cijeni prirodnog gasa, subvencira distributivne kompanije i to iz dobiti za 2004. godinu.

Navedeno je imalo odraza na finansijske izvještaje kroz neusvojeni Godišnji obračun za 2004. godinu i neusvojenu Odluku o rasporedu dobiti za 2004. godinu.

- Zbog neodržavanja sjednica Skupštine u 2005. godini, nisu ni izvršena usklađivanja sa Zakonom o javnim preduzećima, odnosno nisu usvojena potrebna akta kao što su Statut Preduzeća, Etički kodeks i drugo.

- Odbor za reviziju je imenovan odlukom Skupštine od 08.04.2004. godine, a na prijedlog resornog ministarstva. Ističemo da je tokom 2005. godine Odbor za reviziju sačinio polugodišnji i godišnji izvještaj kako je predviđeno Statutom Preduzeća. Odbor za reviziju nije obavljao poslove iz nadležnosti koje su utvrđene Zakonom o javnim preduzećima, gdje prvenstveno mislimo na donošenje godišnje studije rizika, te podnošenje sažetih mjesečnih izvještaja o održanim sastancima.

- Preduzeće ostvaruje komunikaciju sa Federalnim ministarstvom energetike, rudarstva i industrije vezano za sva značajnija pitanja i problematiku istog. Na osnovu prezentirane dokumentacije i intervju sa odgovornim osobama, tim za reviziju ukazuje na činjenicu da je bilo veoma malo povratnih informacija i instrukcija od strane Ministarstva i podrške na prevazilaženju teškoća u poslovanju Preduzeća.

- Na prijedlog resornog ministarstva Skupština Preduzeća imenovala je 08.04.2004. godine Nadzorni odbor, čiji način rada je uređen Poslovnikom o radu. Mandat članovima traje četiri godine. Nadležnosti Nadzornog odbora su utvrđene članom 41. Statuta Preduzeća, a najbitnije su: da odlučuje

o transakcijama imovine u obimu manjem od trećine knjigovodstvene vrijednost; odlučuje o utvrđivanju cijena prirodnog gasa prema industrijskim potrošačima; odlučuje o utvrđivanju cijena prirodnog gasa prema distributivnim preduzećima uz saglasnost nadležnog ministarstva; odlučuje o zaduženjima kod banaka ili drugim finansijskim institucijama; podnosi Skupštini Izvještaj o poslovanju Društva; usvaja Plan poslovanja; predlaže raspodjelu godišnje dobiti i način pokrića gubitka. Nadzorni odbor za svoj rad odgovara Skupštini Društva.

Tokom revidirane godine Nadzorni odbor je održao ukupno 7 sjednica na kojima se raspravljalo o svim važnim pitanjima u poslovanju ovog Preduzeća. Značajnija pitanja koja su razmatrana na sjednicama Nadzornog odbora Preduzeća, a koja se odnose na finansijsko poslovanje su usvajanje Izvještaja o poslovanju za 2004. godinu, usvajanje Godišnjeg obračuna za 2004. godinu, donošenje odluka kojima se vršilo usklađivanje cijene za industrijske potrošače i odluka o utvrđivanju cijena za distributivne kompanije, usvajanje Plana poslovanja za 2005. godinu, davanje saglasnosti na Idejno rješenje gasifikacije općina Kreševo, Kiseljak, Fojnica i odluka o postavljenju v.d. Izvršnog direktora Preduzeća. **Rasprave su vođene, ali nisu riješena pitanja od značaja za poslovanje Preduzeća (postizanje ekonomske cijene, rješavanje načina rasporeda dobiti i pokrića gubitka, usklađivanje sa Zakonom o javnim preduzećima, regulisanje Supsidijarnog sporazuma vezano za ino kredite).**

- Direktor je osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje Preduzeća, organiziranje rada i rukovođenje poslovanjem Preduzeća, zastupanje Preduzeća, predlaganje Plana poslovanja i programa razvoja. Između ostalog, saziva Skupštinu u slučajevima utvrđenim zakonom i Statutom, podnosi izvještaje Nadzornom odboru o poslovanju, donosi opće akte po prethodnoj saglasnosti Nadzornog odbora, postavlja rukovodeće zaposlenike. Položaj, ovlasti, odgovornosti i prava Direktora uređeni su Ugovorom o angažmanu između Nadzornog odbora i Direktora. Mandat Direktora traje četiri godine, sa mogućnošću obnavljanja mandata.

Sačinjen je Trogodišnji Plan poslovanja od 2006.-2008. godine, pri čemu su korištene smjernice i kriteriji kao kod donošenja godišnjeg Plana poslovanja.

Plan nije predöćen nadležnom resornom ministarstvu u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima jer nije bilo održane sjednice Skupštine u 2005. godini, a posljedica je neusaglašeno poslovanje sa zakonskim zahtjevima.

Uprava Preduzeća nema svoju procjenu rizičnih područja poslovanja, što nije dobro prije svega zbog značajnog poslovanja sa inostranstvom i ovisnosti o kretanjima na svjetskom tržištu energenata i posljedicama na finansijsko poslovanje Preduzeća.

Iz navedenog vidljivo da organi upravljanja nisu postupali u skladu sa zahtjevima, da zbog toga nije usklađen status Preduzeća sa zakonskim zahtjevima, te da nisu usvojeni izvještaji o poslovanju i raspodjela rezultata poslovanja za 2004 godinu u skladu sa propisima.

Neizvršavanje obaveza organa upravljanja itekako otežava poslovanje Preduzeća jer ga zapravo onemogućava da isto uskladi sa zahtjevima i bude što efikasnije.

Preporučujemo:

Da Skupština Preduzeća uskladi svoje djelovanje prema propisima i potrebama Preduzeća kako bi se prevazišli problemi oko usklađivanja shodno zakonskim i drugim propisima.

Da Uprava unaprijedi sistem rukovođenja i upravljanja Društvom u cilju što efikasnijeg rješavanja visokorizičnih područja poslovanja Preduzeća (realniji odnos nabavne i prodajne cijene prirodnog gasa, neizvršenje investicija, rješavanje pitanja vezanih za nedefinirane ino-obaveze, efikasnija komunikacija sa osnivačem i resornim ministarstvom).

4.2. Planiranje, izvršenje planskih veličina, izvještavanje

U 2005. godini je bila planirana prodaja prirodnog gasa u obimu 360.000.000 Sm³, (standardnih kubnih metara), a ostvarenje prodaje je bilo 380.465.952 Sm³, što je prebačaj od 5,68%.

Osnovni finansijski pokazatelji vezani za planiranje i ostvarenje plana su slijedeći:

	Planirano 2005.	Ostvareno 2005	Ostvareno 2004
Ukupni prihodi	116.047.152	137.644.609	102.697.342
Ukupni rashodi	115.573.293	145.170.317	90.723.555
Bruto dobit/gubitak	473.859	-7.525.708	11.973.787

Prihodi u 2005. godini su planirani u odnosu na ostvarenje iz 2004. godine sa 13 % porasta, a rashodi sa 27,4 % porasta. Veći porast rashoda je planiran za 14% u odnosu na prihode zbog planiranja porasta nabavne cijene prirodnog gasa.

Prihodi su ostvareni u odnosu na plan sa porastom 18,6% dok su rashodi rasli za 25,6%, što je rezultiralo gubitkom od 7.525.708 KM. Rast prihoda je uzrokovan povećanim obimom proizvodnje i rastom cijena kod velikih industrijskih potrošača («Birač» i «Mittal Steel»), kojima se cijena usklađuje kvartalno prema kretanju ruske cijene gasa kao i prodaje prirodnog gasa malim i srednjim industrijskim potrošačima, čija se cijena povećavala od 01.07.2005. godine. **Cijena distributerima (preduzećima koja kupuju prirodni gas od “BH Gas” i distribuiraju ga domaćinstvima) je zadržana u iznosu od 350 KM/1000 Sm³, i utvrđena je Odlukom Vlade FBiH iz 2002. godine i nije se povećavala.**

Rashodi su rasli bržim tempom preventivno zbog porasta cijene ruskog gasa koja je krajem 2004. godine iznosila 133,56 USD/1000 Nm³ (normalni kubni metar), a u 2005. godini je bila slijedeća:

I kvartal	145,00 USD/1000 Nm ³	Kvartalni rast za 8,6%
II kvartal	155,30 USD/1000 Nm ³	Kvartalni rast za 7,1%
III kvartal	174,29 USD/1000 Nm ³	Kvartalni rast za 12,2%
IV kvartal	204,16 USD/1000 Nm ³	Kvartalni rast za 17,1%

Plan poslovanja je sačinjen na osnovu procijenjenog kursa 1 USD=1,55 KM, a USD je rastao bržim tempom, tako da je u trećem kvartalu iznosio 1,6741 KM, a u četvrtom kvartalu 1,6500 KM, što je uticalo na značajniji rast rashoda u odnosu na planirane.

Uvidom u pregled ostvarenja prema planu troškova poslovanja (administracija, održavanje i amortizacija), utvrdili smo da nije bilo odstupanja na značajnim pozicijama troškova poslovanja.

Takođe je utvrđeno je da ne postoji Uputstvo o planiranju kao osnovni dokument u kome bi bile sadržane instrukcije za planiranje, određena Metodologija planiranja, utvrđeni kriteriji za planiranje i precizirani rokovi za donošenje plana poslovanja.

Plan poslovanja je usvojen od strane Nadzornog odbora dana 07.03.2005. godine Odlukom br. NO-579/05.

Polazna osnova kod sačinjavanja Plana poslovanja su: Energetski bilans koji se sastavlja na osnovu narudžbi zahtjeva potrošača za narednu godinu, procijenjenog kursa USD i cijena koje Vlada FBiH određuje distributerima.

Kurs USD prema KM kao najosjetljivije područja planiranja i poslovanja se planira na osnovu informacija sa berzi i svakodnevno se prate izvještaji banaka.

Sastavni dio Plana je mjesečni cash flow (gotovinski priliv i odliv sredstava), u kome je dat na kraju svakog mjeseca preostali dio gotovine kao rezultat naplate i podmirenja tekućih obaveza. Plan novčanih tokova se ažurira mjesečno na osnovu promjene kursa USD kako bi se mogle plaćati prispele fakture.

Međutim, obzirom da se radi o značajnim sredstvima koja su gotovinskim tokovima slobodna (jer je veći priliv novca od odliva) na kraju mjeseca, nema planiranja usmjeravanja gotovine u oročena sredstva, depozita za garancije i efikasnijeg angažovanja slobodnih sredstava kako bi se ostvarili prihodi po osnovu finansijskih aktivnosti.

Uočili smo da Plan poslovanja ne sadrži procjenu naplativosti potraživanja, iako su ona osnovni izvor pritjecanja koristi u Preduzeće, a nije ni uključen plan kadrova.

Prema raspoloživoj dokumentaciji Uprava vrši nadgledanje realizacije Plana poslovanja tromjesečno i o tome se raspravlja na sjednicama Nadzornog odbora (u šta smo se uvjerali pregledom zapisnika sa sjednica). Nije rađen Rebalans plana, iako je za to bilo osnova obzirom na znatan rast kursa dolara u odnosu na planirani i znatnog povećanja cijena uvoznog gasa. Uprava je tokom revidirane godine podnijela zahtjev Vladi FBiH da se poveća prodajna cijena gasa zbog porasta uvozne cijene gasa, ali je taj zahtjev odbijen.

Sastavni dio Plana poslovanja predstavlja plan investicionih ulaganja. Planom su bila predviđena ulaganja najvećim dijelom su bila u funkciji održavanja gasovodne mreže i razvoja djelatnosti u iznosu od 3.503.000 KM. Ulaganja su se planirala finansirati iz vlastitih izvora.

Revizijom je utvrđeno da su investicije ostvarene u iznosu od 656.980,56 KM ili svega 18,75% od planiranih. Investiciona ulaganja se odnose na: zemljište 152.880 KM, nematerijalna ulaganja 45.016 KM i opremu 459.083 KM.

U Izvještaju o poslovanju nije dat cjelovit prikaz realizacije investicija, što ukazuje na nepotpunost izvještavanja.

Na zahtjev revizije data je pismena informacija, gdje je navedeno da su razlozi na neizvršenje investicija nedonošenje provedbenih propisa iz sistema javnih nabavki, neusvajanje raspodjele dobiti od strane Skupštine Društva i enormno povećanje nabavne cijene gasa bez povećanja prodajne cijene gasa.

Preporučujemo:

Da Uprava donese vlastita akta za proces planiranja, koja će uključiti odgovarajuće instrukcije i kriterije sa utvrđenim rokovima za donošenje planova.

Prilikom sačinjavanja Plana novčanih tokova posebnu pažnju posvetiti raspolaganju gotovinom i alociranju iste kako bi se ostvarilo pritjecanje ekonomske koristi po osnovu finansijskih aktivnosti.

Planiranju investicija posvetiti puno veću pažnju sa osiguranjem sredstava i pretpostavki za ostvarenje, u funkciji razvoja djelatnosti i povećanja prodaje. Prilikom izvještavanja davati detaljniji osvrt na probleme i neizvršenje investicija.

U cilju potpunosti i sveobuhvatnosti Plana, sastavni dijelovi Plana treba da budu plan procjene izvjesnosti naplate potraživanja i plan kadrova.

4.3. Prihodi

U finansijskim izvještajima 2005. godine, ukupan prihod je iskazan u iznosu od 137.644.609 KM, u odnosu na 2004. godinu veći za za 37,02%, što je rezultat povećanog obima prodaje i povećane cijene prirodnog gasa.

Struktura ostvarenih prihoda je slijedeća:

Opis	2005. godina	2004. godina
Prihodi od prodaje	133.550.559	98.442.188
Prihodi od kamata	336.379	160.000
Prihodi od pozitivnih kursnih razlika	2.310.334	4.204.791
Prihodi od ostalih aktivnosti	1.447.335	50.363
Ukupno	137.644.609	102.697.342

Prihodi od prodaje učestvuju u ukupnim prihodima sa 97,03% i proističu iz osnovne djelatnosti Preduzeća, odnosno prodaje prirodnog gasa.

Preduzeće vrši prodaju prirodnog gasa kupcima koje se dijele u 3 kategorije ovisno o tome koje se cijene primjenjuju za fakturisanje isporučenog gasa.

Za **distributere prirodnog gasa** cijenu odobrava nadležno ministarstvo FBiH na koju je data saglasnost Vlade FBiH u 2002. godini i koja iznosi 350 KM/1000 Sm³. Od tada cijene nisu mijenjane, a u 2005 godini ovim kupcima isporučeno je ukupno 164.235.116 Sm³ sa učešćem u ukupnoj prodaji od 43,17%. Distributeri su kupci koji prodaju prirodni gas domaćinstvima na području Kantona (Sarajevski i Zeničko-dobojski). Fakturisanje se vrši u konvertibilnim markama.

Utvrđeno je da je prosječna cijena za distributere bila 350 KM/1000 Sm³.

Za **male i srednje industrijske potrošače** prodajne cijene nisu pod neposrednom kontrolom Vlade FBiH i određuje ih Preduzeće. Nadzorni odbor je utvrđivao cijene u skladu sa 41. Statuta Preduzeća. Ovim kupcima tokom revidirane godine isporučeno je ukupno 7.114.890 Sm³ sa učešćem u ukupnoj prodaji od 1,87%. Fakturisanje se vrši u konvertibilnim markama.

Prosječna cijena za male i srednje industrijske potrošače je 365,76 KM/ Sm³.

Kod **velikih industrijskih potrošača**, a to su «Birač» iz Zvornika i «Mittal Steel» iz Zenice, prodajne cijene gasa se formiraju kvartalno u zavisnosti od kretanja nabavne cijene gasa fakturisane od «Gasexporta». Korekcije cijena za velike industrijske potrošače «Birač» iz Zvornika i «Mittal Steel» iz Zenice se vrše na osnovu obavijesti dobivene od strane «Gasexporta» o kvartalnom povećanju cijena. Sa ovim kupcima zaključeni su ugovori, a Nadzorni odbor je u skladu sa kretanjima cijene prirodnog gasa donosio odgovarajuće odluke kojima je vršio usklađivanje cijena.

Ovim potrošačima se prirodni gas fakturiše u američkim dolarima, a naplaćuje u KM, tako da se po tom osnovu pojavljuju kursne razlike koje se evidentiraju u skladu sa računovodstvenim standardom Efekti promjena kurseva stranih valuta i transakcija u stranim valutama. Po ovom osnovu Preduzeće je imalo pozitivne kursne razlike kod «Birač»-a u iznosu od 958.202,95 KM i «Mittal Steel»-a 166.854 KM. Ovim kupcima je isporučeno 209.115.946 Sm³ gasa sa učešćem u ukupnoj prodaji od 54,96%.

Utvrđeno je da je prosječna cijena za «Birač» Zvornik bila 352,12 KM/1000 Sm³, a za «Mittal Steel» Zenica 348,82 KM/1000 Sm³. U cijenu nisu uračunate pozitivne kursne razlike za «Birač» i «Mittal Steel» Zenica, koje nastaju obzirom da su ugovori sa ovim kupcima zaključeni u USD.

U očitovanju je dat pregled pozitivnih kursnih razlika koji se odnosi na velike industrijske potrošače, tako da je prodajna cijena sa uključenim pozitivnim kursnim razlikama za «Birač» Zvornik bila 357,22 KM/1000 Sm³, a za «Mittal Steel» Zenica 351,09 KM/1000 Sm³.

Komparirajući cijene po kojima se fakturiše gas naprijed navedenim kupcima sa prosječnom nabavnom cijenom od 347,30 KM/1000 Sm³ (bez pozitivnih i negativnih kursnih razlika), uočljivo je da su prosječne prodajne cijene potrošačima nešto više od nabavne cijene gasa.

Utvdili smo da se fakturisanja vrše u skladu sa ugovorom, a kao popratna dokumentacija postoje zapisnici o preuzetom prirodnom gasu. Prihodi su iskazani u skladu sa računovodstvenim standardima. Prezentirane su konfirmacije o usaglašenim stanjima, **izuzev kupca «IGM» Visoko, koji je osporio iznos zbog povećane cijene gasa u četvrtom kvatralu, za koji nije potpisao Anex Ugovora.**

Međutim, kada uključimo pripadajuće rashode (troškove poslovanja, amortizaciju, kamate, rezervisane kamate po ino kreditima i negativne kursne razlike) ukupni rashodi iznose

145.170.317 KM i daju prosječnu cijenu po jedinici proizvoda 381,56 KM/1000 Sm³, što je znatno više u odnosu na prosječne cijene određenim kategorijama kupaca gasa na području Federacije BiH i rezultiralo je iskazanim gubitkom od 8.424.344 KM.

Izvršili smo uvid u stepen naplate i utvrdili da Preduzeće mjesečno prati naplatu i prema raspoloživim podacima iz Izvještaja o poslovanju **stepen naplate u 2005. godini je bio 95,52%**. Napominjemo da se ovaj podatak prati na način da se saldo iz prethodne godine uvećava za fakturisanje decembar 2004. godine – novembar 2005. godine i umanjuje za naplaćeno za period januar – decembar 2005. godine, obzirom da se fakturisanje vrši mjesečno i da se fakture za decembar zaključno sa 31.12.2005. godine naplaćuju u januaru 2006. godine.

Preporučujemo:

Preduzeće treba preispitati cijene koje utvrđuje Nadzorni odbor, ali i ukazati onima koji utvrđuju cijene za pojedine kupce kakve posljedice neekonomski cijena ima na finansijsko poslovanje Preduzeća koje je prema Zakonu osnovano da ostvaruje dobit, obzirom da cijene po kojima se fakturiše i cijene po kojima se nabavlja gas uz ostale troškove poslovanja ne obezbjeđuju pozitivan finansijski rezultat u posmatranom periodu.

4.4. Nabavka gasa

Finansijski i količinski pokazatelji vezani za nabavku gasa ostvareni u 2005. godini kao i pokazatelji prethodne godine su:

Opis	Ostvareno 2005. godina	Planirano 2005. godina	Ostvareno 2004. godina	Indeks 2/3	Indeks 2/4
1	2	3	4	5	6
Količina prirodnog gasa u Sm³	380.465.952	360.000.000	320.380.531	105,68	118,75
Ukupno nabavna vrijednost	132.136.226	108.831.000	82.001.663	121,41	161,14
Prosječna nabavna cijena u KM za 1000 Sm³	347,30	302,31	255,95	114,88	135,69

Nabavka gasa je dosta složen proces. Glavni dobavljač je iz Rusije, a transport gasa obavlja više kompanija iz drugih zemalja gasovodima do korisnika.

«Energoinvest» je potpisnik komercijalnog Ugovora o uvozu prirodnog gasa za BiH sa «Gaseksportom».

Energoinvest je potpisao Ugovor broj 643/00157629/210201 od 23.01.1997. godine sa «Gaseksportom» Ruska Federacija o isporuci prirodnog gasa u Bosnu i Hercegovinu pod uslovom otplate duga za isporuke gasa u 1996. godini, a u Dopuni broj 4 navedeno je da «Energoinvest» preuzima na sebe sva prava i obaveze vezane za odnose između «Gaseksporta» i «Energoinvesta» uključujući i otplatu duga za prirodni gas koji je isporučen u Bosnu i Hercegovinu od 1991. godine do 31.10.1997. godine kao što je navedeno u Sporazumu između «Energoinvesta» i «BH Gasa. Od odgovorne osobe je navedeno da je upravo ovaj dug čiji je nosilac «Energoinvest», bio razlog da «Gaseksport» insistira da ugovarač za isporuku gas i dalje bude «Energoinvest».

Potpisan je poseban Sporazum između «BH Gasa» i «Energoinvesta», po kome «Energoinvest» izvršava spoljnotrgovinske poslove u vezi uvoza gasa, a podjela osnovnih poslova između «Energoinvesta» i «BH Gasa» data je u prilogu ovog Sporazuma. Za ovu uslugu BH Gas plaća «Energoinvestu» 1% od ukupne vrijednosti nabavljenog gasa.

Proces nabavke gasa počinje utvrđivanjem potrebnih količina gasa od strana svih distributera i potrošača. Zbirnu informaciju o potrebnim količinama BH Gas dostavlja «Energoinvestu», koji

se pojavljuje prema dobavljaču «Gasexportu» kao naručilac obzirom da je nosilac ugovora za isporuku.

Prema odredbama Osnovnog ugovora o isporukama prirodnog gasa između «Energoinvesta» i ruskog isporučioaca «Gasexport», koji je isključivi dobavljač, je regulisano da se kvartalno vrši korekcija cijena zavisno od kretanja svjetskih cijena tečnih energenata: mazuta sa 1% sumpora, mazuta sa 3,5% sumpora i dizela D 2. Kretanje ovih cijena se posmatra prethodnih 9 mjeseci u odnosu na nastupajući kvartal za koji se vrši korekcija i izračunava prosječna promjena u odnosu na baznu cijenu derivata. Uvidom u dokumentaciju, uvjerali smo se da je cijena korigovana na bazi elemenata iz Ugovora i da je iznosila 145 USD/1000 Nm³ u prvom kvartalu, 155,3 USD/1000 Nm³ za drugi kvartal, 174,29 USD/1000 Nm³ za treći kvartal i 204,16 USD/1000 Nm³ za četvrti kvartal.

Isporuka prirodnog gasa počinje u Beregovu (Ukrajinsko-Mađarska granica) o čemu se prave zapisnici za primljenu količinu, kaloričnu vrijednost i svim elementima predviđenim ugovorom koji su popratna dokumentacija uz fakturu «Gasexporta». Ovaj prijem vrši mađarska transportna kompanija “MOL” koja je ovlašten predstavnik «Energoinvesta» i «BH Gas». “MOL” vrši prijem, kontrolu prirodnog gasa i transport do Srbije i Crne Gore (mjesto Kiškundorožma).

Transporter NIS-Gas iz Srbije kontrolira količinu i kvalitet prirodnog gasa na mjestu Kiškundorožma i **transportuje gas kroz Srbiju i Crnu Goru** svojim transportnim sistemom do Zvornika (Mjerno regulaciona stanica u Karakaju kod Zvornika).

Transport prirodnog gasa kroz Republiku Srpsku vrši «Sarajevogas» Lukavica obzirom da je podjelom gasovoda Zvornik –Sarajevo, Republici Srpskoj pripao gasovod od granice sa SCG na Drini do Karakaja (mjerno regulaciona stanica) i krak gasovoda od Karakaja do Kladnja sa mjerno regulacionom stanicom.

Na Karakaju se distribuira količina gasa za potrošače u Republici Srpskoj, a ostatak prirodnog gasa se transportuje kroz Federaciju BiH gasovodom dužine 135 km na relaciji Kladanj – Sarajevo – Zenica, čiji je vlasnik «BH Gas».

Pored navedenih troškova nabavke gasa u kalkulaciju cijene prirodnog gasa ulaze: carinsko evidentiranje, troškovi špeditera, provizija banaka za izdate garancije i platni promet kroz inostranstvo i provizija uvoznika prirodnog gasa «Energoinvesta» Sarajevo.

Utvrđeno je da preduzeće redovno pravi kalkulacije gasa sa svim troškovima nabavke za svaki mjesec, koja odgovara evidentiranim iznosima na analitičkim karticama.

Faktura «Gasexporta» dolazi «Energoinvestu» koji je prosljeđuje «BH Gasu» uz kopiju Protokola sa certifikatom o kvalitetu. U fakturi je navedena količina, koja odgovara popratnoj dokumentaciji i ugovorena cijena. U prilogu je mjesečni izvještaj o isporučenim dnevnim količinama i certifikat o kvalitetu. Faktura je ovjerena od strane tehničkog direktora i kontrolisana od strane likvidatora.

Na fakturi nema ovjere od strane Energoinvesta što nije predviđeno Sporazumom, ali obzirom da je “Energoinvest” nosilac Ugovora sa “Gasexportom, smatramo da bi trebao vršiti ovjeru primljene kompletne ugovorene mjesečne dokumentacije.

Dokument, koji potvrđuje primljenu količinu za cijeli mjesec u ime «BH GAS-a» potpisalo je ovlašteno lice Transport gasa MOL.

Cijena se utvrđuje prema formuli koja je propisana ugovorom sa «Gasexportom».

Fakture se evidentiraju u skladu sa računovodstvenim standardom kao i efekat kursnih razlika nastao u momentu plaćanja u USD.

Transport kroz Mađarsku

Usluge transporta se fakturišu kroz 3 fakture MOL-a gasa, prema vrsti usluga kako je definisano u Ugovoru za transport gasa, za zaštitu od rizika gubitaka u transportu i iskazanog iznosa za vrijednost rada kompresora i rad posade na kompresorskoj stanici (za zastupanje prilikom prijema gasa u

Beregovu). **Fakture nisu likvidirane što se zahtijeva**, ali postoji potpis tehničkog direktora, koji ovjerava ispravnost fakture.

Fakture su pravilno knjigovodstveno evidentirane, a u momentu plaćanja u USD efekat promjene kursa se evidentira u skladu sa zahtjevima.

Transport kroz Srbiju – Crnu Goru

Transport obavlja NIS-GAS i fakturiše po elementima kako je ugovorom predviđeno. Faktura uključuje: transportnu taksu, rizike od gubitka gasa, rad kompresora i troškove kontrole i prijema gasa na mađarsko–srbijanskoj granici.

Fakture su pravilno knjigovodstveno evidentirane, a u momentu plaćanja u USD efekat promjene kursa evidentiran u skladu sa računovodstvenim standardom .

Troškovi transporta kroz Republiku Srpsku

Transport gasa magistralnim gasovodom Zvornik-Kladanj fakturisan je prema Ugovoru sa Sarajevogasom-Lukavica po cijeni 3,20 KM/Sm³ a za usluge mjerenja i regulacije prirodnog gasa se «Gasprometu» Pale plaća paušalni iznos od 4.500 KM mjesečno.

Troškovi provizije uvoznika nastaju na osnovu fakture nosioca komercijalnog Ugovora o uvozu prirodnog gasa za BiH «Energoinvesta», koja iznosi 1% na vrijednost ocarinjene robe.

Carinsko evidentiranje se utvrđuje u visini od 1% (priložena je carinska deklaracija), naknada špediteru se plaća u visini 0,029% od fakturane vrijednosti gasa (nosilac ugovora «Energoinvest» i «BH Gas»), a svaka kalkulacija je popraćena troškovima izdatih garancija za gas (0,5% na iznos tražene garancije) i bankarskom provizijom od 0,15% na iznos deviznih transakcija na dan plaćanja.

Ne postoji Ugovor sa HVB Central Profit bankom oko plaćanja bankarske provizije, iako je provedena procedura izbora najpovoljnijeg ponuđača propisana Zakonom o javnim nabavkama. Utvrđeno je da se primjenjuju cijene date u ponudi.

Provjerili smo i utvrdili da je zbirna kalkulacija za nabavku gasa za 2005. godinu bila slijedeća.

Opis	Iznos	Učešće u ukupnoj nabavnoj cijeni (%)
Nabavka i transport gasa	128.419.306	97,19
Vrijednost uvoza gasa	104.015.771	78,75
Vrijednost transporta kroz Mađarsku	13.868.956	10,45
Vrijednost transporta kroz Srbiju i Crnu goru	10.534579	7,99
Ostali troškovi nabavke	3.716.920	2,81
Carinsko evidentiranje	1.291.900	0,98
Provizija uvoznika - Energoinvest	1.303.441	0,99
Vrijednost transporta kroz Republiku Srpsku	694.112	0,52
Troškovi špeditera	33.670	0,02
Bankarske provizije i garancije	393.797	0,30
Ukupna nabavna vrijednost	132.136.226	100,00
Količina prirodnog gasa u Sm³	380.465.952	
Prosječna nabavna cijena gasa u 1000 Sm³	347,30 KM	
Negativne kursne razlike	1.561.556	
Prosječna nabavna cijena gasa u 1000 Sm³	351,41 KM	

U očitovanju je navedeno da prosječnu nabavnu cijenu gasa umanjuju pozitivne kursne razlike za 1,01 KM/1000 Sm³.

Na osnovu izvršene revizije ovog procesa možemo konstatovati slijedeće:

- Kalkulacije se vode ažurno i knjigovodstveno evidentiranje je u skladu sa računovodstvenim standardima;
- Postoji adekvatna popratna dokumentacija vezana za isporučenu količinu, koja se kontroliše od strane tehničkog sektora, ali u pojedinim slučajevima nema kontrole i ovjere likvidatora;
- Kontrolu isporučenog gasa vrše timovi koje je ovlastio «BH Gas» i za to plaća ugovorenu naknadu;
- Revizijom je utvrđeno da količine prirodnog gasa koje «MOL» evidentira i predaje «NIS Gasu» odstupaju od onih navedenih u fakturama «Gaseksporta» (u pojedinim slučajevima sa većom ili nižom količinom), ali prema obrazloženju odgovorne osobe osnovni kriterij je bila količina primljenih kilokalorija, koja je identična u specifikaciji od prijema u Bregovu do dopreme u Kiškundorožmu.
- Na dokumentu, gdje se obračunava količina gasa koja se prevozi od Karakaja do Klادنja navedena je samo količina gasa koja se prevozi do Klادنja, a ne navodi se količina gasa koja je predata u Republici Srpskoj, tako da iz raspoložive dokumentacije se ne može vidjeti da li je bilo gubitaka pri transportu. Dobili smo pismenu informaciju po kojoj primljena količina na Karakaju odgovara fakturisanom za taj mjesec.
- Utvrđeno je da na popratnom dokumentu uz fakturu prevezenog gasa na relaciji Karakaj –Kladanj, kojim se iskazuje transportovana količina gasa, ima odstupanja od one koja se evidentira u Karakaju i predaje u Klادنju. Odgovorna osoba je navela da je to rezultat razlika u mjernim sistemima i odstupanja mogu biti i naviše i naniže, što predviđa Pravilnik o metrološkim uslovima za protočna mjerila za zapremninu plina (Službeni list SFRJ br. 9/85), gdje su u članu 1.6 navedene granice dozvoljene greške u rasponu od +/-1%.

Iako nismo uočili značajne nedostatke pri revidiranju ovog procesa, ukazujemo da Uprava Preduzeća nema svoje procedure koje bi detaljno uredile ovaj izuzetno složen i zahtjevan proces, zbog čega

Preporučujemo:

Donošenje pisanih procedura koje će urediti proces nabavke gasa, a kojim bi se regulisalo praćenje, evidentiranje i kontrola isporučenog gasa i likvidiranje dokumentacije.

Zaključiti Ugovor sa bankom vezano za bankarsku proviziju na devizne transakcije.

Obzirom na izuzetno značajan rast cijene prirodnog gasa, analizirati elemente iz svih Ugovora po pitanju cijena, količina, popusta i poduzimati mjere na smanjenju istih gdje je to moguće.

Efikasnijim raspolaganjem gotovinom ublažiti negativan uticaj kursnih razlika na uvećane rashode.

4.5. Izbor dobavljača

Cilj revizije ovog procesa bio je uvjeriti se da li je Uprava u postupcima nabavke postigla najefikasniji način korištenja javnih sredstava s obzirom na svrhu i predmet javnih nabavki kao i da li su provedeni svi postupci i procedure predviđeni Zakonom o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine.

Akta Preduzeća koja regulišu proces izbora najpovoljnijeg ponuđača u revidiranoj godini bili su: Pravilnik o nabavci roba, vršenju usluga i ustupanju radova i Pravilnik o postupku direktnog sporazuma kod javne nabavke roba, usluga i radova. Navedeni Pravilnici na koje je saglasnost dao Nadzorni odbor, su doneseni tek u septembru 2005. godine, jer se prema izjavi odgovornih lica čekalo na donošenje provedbenih propisa tako da je praktički primjena Zakona o javnim nabavkama počela u četvrtom kvartalu 2005. godine.

Preduzeće je donijelo Plan investicionih ulaganja za 2005. godinu koji je sadržavao nabavke u vrijednosti 3.503.000 KM, dok je izvršenje prema Godišnjem izvještaju o investicijama za 2005. godinu bilo 656.980 KM.

Metodom uzorka pregledali smo poštivanje procedura kod slijedećih nabavki vezanih za investicije: izrada glavnog projekta gasovoda MRS Visoko-Brnjaci u iznosu od 119.000 KM, nabavka geodetskog GPS instrumenta u iznosu od 59.900 KM, obnova tjemelih i kolometarskih oznaka na gasovodu u iznosu od 74.036 KM, nabavka putničkog vozila u iznosu od 54.297 KM, nabavka komplet alata koji ne varniči u iznosu od 29.729 KM, usluge investicionog održavanja u iznosu od 15.978 KM, nadogradnja teleinformatičnog sistema u iznosu od 53.534 KM i nabavka mjerne opreme u iznosu od 121.029 KM.

Provedenom revizijom utvrdili smo:

- Da u svim slučajevima provedenih nabavki po Zakonu o javnim nabavkama nije na početku postupka od strane ugovornog organa procijenjivana vrijednost ugovora o javnoj nabavci na osnovu koje bi se adekvatno primjenjivao vrijednosni razred, već je ovaj zadatak prenesen na Komisiju kojoj je osnov za određivanje vrijednosnih razreda bio Plan investicionih ulaganja za 2005. godinu.

- Utvrdili smo da je veći broj ugovora potpisan dosta kasnije nakon donošenja Odluke o izboru najpovoljnijeg ponuđača (u nekim slučajevima čak nakon šest mjeseci). Razlog ovome je, prema obrazloženju odgovornih lica, bio nedostatak finansijskih sredstava. Vezano za to također smo uočili da je, kod većine provedenih tendera, validnost ponude istekla prije potpisivanja ugovora.

- Revizijom ovih nabavki utvrdili smo da je kod većine pregledanih potpisanih ugovora Preduzeće ugovaralo i plaćalo avans (u nekim slučajevima i 100 % iznos) i da nisu tražene garancije prilikom avansnog plaćanja.

Tim za reviziju na osnovu izvršenog pregleda konstatuje da je u dijelu izvršenih nabavki po osnovu investicija i nabavki koje imaju karakter rashoda i izdataka, provedena procedura, ali ističemo nalaze koji pokazuju da nije bilo dosljedne primjene Zakona o javnim nabavkama. Kao primjere navodimo:

- nabavku geodetskog GPS instrumenta u ukupnom iznosu od 59.900 KM, gdje je postupak proveden prema Uredbi o postupku nabavke roba, vršenju usluga i ustupanja radova. Komisija nije sačinila zaseban Zapisnik o otvaranju ponuda već samo Evaluacioni izvještaj.
- nabavku putničkog vozila po principu staro za novo u ukupnom iznosu od 54.297 KM, gdje je proveden postupak putem konkurentskog zahtjeva sa dodatnom objavom. Nakon otvaranja ponuda, Komisije je predložila da se predmetna nabavka poništi zbog toga što je cijena iz ponude veća nego to dozvoljava postupak konkurentskog zahtjeva tako da je postupak poništen i nabavka je izvršena putem otvorenog postupka. Vrijednost predmetne nabavke je na početku postupka procijenjena kao vrijednost razlike između novog auta i procijenjenog starog auta mada je ugovorni organ trebao procijeniti vrijednost novog automobila. U prezentiranom Evaluacionom izvještaju, prijedlog Komisije za najpovoljnijeg ponuđača nije praćen bodovanjem po kriterijima iz javnog nadmetanja već je samo dato tekstualno obrazloženje za prijedlog najpovoljnijeg ponuđača. Revizijom je utvrđeno da je ugovor dodijeljen ponuđaču sa najpovoljnijim uslovima.

Revizijom je utvrđeno da ukupna godišnja vrijednost nabavki provedenih putem direktnog sporazuma nije prešla dozvoljeni iznos od 10 % ukupnih godišnjih nabavki.

U toku 2005. godine bila je upućena samo jedna žalba koju je prvostepeni organ ocijenio kao neosnovanu.

- Revizijom je utvrđeno da Uprava Preduzeća ne podnosi izvještaje o nabavci Nadzornom odboru i Odboru za reviziju kako je predviđeno Zakonom o javnim preduzećima iz razloga što Nadzorni odbor i Odbor za reviziju nisu preuzeli dužnosti prema Zakonu o javnim preduzećima.

Preporučujemo:

Menadžment treba unaprijediti kontrole nad procesima kod implementiranja Zakona o javnim nabavkama i Zakona o javnim preduzećima.

Napraviti plan nabavki i dosljedno pratiti dinamiku i zakonitost izvršenja svih aktivnosti procesa nabavki u cilju postizanja ekonomičnosti u interesu Preduzeća.

Smanjiti rizike nastale zbog isticanja opcija ponude i neobezbjeđenih garancija od strane ponuđača i racionalnije raspolagati sredstvima reducirajući avansna plaćanja.

4.6. Rashodi

4.6.1. Troškovi radne snage

Na dan 01.01.2005. godine u Poduzeću je bilo uposleno 37 djelatnika, a 31.12.2005. godine bilo je 38 djelatnika. Broj predviđenih uposlenih po sistematizaciji radnih mjesta je 40.

Po osnovu plaća i drugih primanja uposlenih isplaćeno je u prethodnoj i revidiranoj godini na ime:

Opis	2005. god.	2004. god.
Bruto plaće	908.604	861.314
Troškovi toplog obroka	83.043	77.858
Prijevoz na posao	22.330	18.203
Regres za godišnji odmor	33.483	33.164
Ostale naknade uposlenim	42.600	31.004
Ukupno	1.090.060	1.021.543

U revidiranoj godini na ime bruto plaća uposlenim je isplaćeno ukupno 908.604 KM odnosno učešće u ukupnim troškovima administracije je 44,6%. Ostali troškovi zaposlenim ostvareni su u iznosu od 181.456 KM.

Provedenom revizijom smo utvrdili slijedeće:

- Osnov za isplatu plaća je Pravilnik o radu donesen u martu 2002. godine od strane Direktora uz saglasnost Upravnog odbora u okviru koga je data tabela radnih mjesta po grupama složenosti i rasponima koeficijenata. Raspon koeficijenata se kretao od 1,05-6,00, dok je za Direktora Preduzeća plaća isplaćivana na osnovu menadžerskog ugovora.
- Prema navedenom Pravilniku, u okviru grupe složenosti poslova i raspona koeficijenata, Direktor određuje konkretan koeficijent za svako pojedino radno mjesto odnosno za obračun i isplatu plaće pojedinog zaposlenika. **Utvrđeno je da Direktor određuje koeficijente za pojedina radna mjesta u okviru navedenih raspona, ali da za to nema utvrđenih i razrađenih kriterija.**
- Navedenim Pravilnikom o radu utvrđeno je da osnovicu za obračun i isplatu plaća zaposlenika utvrđuje Direktor mjesečno ili kvartalno, na osnovu rezultata poslovanja, s tim što ta osnovica ne može biti manja od najniže plaće utvrđene u skladu sa zakonom. **Utvdili smo da je osnovica za obračun i isplatu plaća tokom 2005. godine bila najniža plaća u skladu sa zakonom, odnosno 55% od mjesečne prosječne plaće u Federaciji BiH, ali da ta osnovica nije vezivana za rezultate rada i nije utvrđena posebnom odlukom direktora, budući da Pravilnik o radu nije decidno precizirao njezinu visinu, koju je vezao za rezultate poslovanja.**
- Revizijom smo utvrdili da je u 2005. godini na osnovu Odluke Nadzornog odbora zaposlenicima isplaćena nagrada u ukupnom iznosu od 55.002 KM (sa pripadajućim porezom) a po osnovu ostvarenih rezultata poslovanja i ostvarene dobiti u toku 2004. godine, iako raspodjela dobiti nije izvršena od strane nadležnog organa (Skupštine shodno članu 27. Statuta Preduzeća). Prema članu 116. Pravilniku o radu Odluku o nagradama donosi Direktor Preduzeća. Tim za reviziju skreće pažnju da su spomenuti izdaci trebali biti evidentirani u godini kojoj pripadaju, budući da se odnose na troškove koji su se mogli ukalkulisati u 2004. godini za koju se vežu nastali rezultati poslovanja.

Posljedica ove Odluke je da su troškovi poslovanja u 2005 godini povećani za navedeni iznos.

- e) Pored isplaćenih plaća uposlenim i nagrade u 2005. godini, uposlenim je isplaćeno ukupno 42.600 KM, što se odnosi na isplatu zaposlenicima u povodu obilježavanja dana «BH-GAS-a» u iznosu od 19.800 KM i na isplatu u povodu obilježavanja vjerskih praznika u iznosu 22.800 KM. Navedene isplate su izvršene na osnovu odluka Direktora. U prethodnoj 2004. godini je za iste namjene isplaćeno ukupno 31.004 KM.
- f) **U 2005. godini isplaćena je prosječna mjesečna neto plaća u iznosu od 1.196 KM po uposleniku.**

4.6.2. Ostali rashodi

Uporedni pregled ostalih rashoda

Opis	2005. god.	2004. god.
Naknade članovima Nadzornog odbora	86.728	69.087
Troškovi zakupnine	64.092	64.442
Troškovi reprezentacije	39.292	52.669
Troškovi reklame i propagande	16.920	1.447

Kod ovih transakcija utvrdili smo slijedeće:

- Naknade članovima Nadzornog odbora u 2005. godini su iznosile 86.728 KM (u iznos su uključeni pripadajući porezi). Isplate su vršene na osnovu zapisnika Skupštine Preduzeća u kojem je Skupština utvrdila prijedlog naknade za rad članova Nadzornog odbora i to u visini prosječne plaće „BH GAS-a“ za mjesec isplate. Posebne Odluke o visini naknade nema. Oblast oko isplate naknada nadzornim odborima od strane osnivača nije uređena, te je ostavljena mogućnost utvrđivanja isplate na različite načine.
- Na ime troškova zakupa Preduzeće je isplatilo u revidiranoj godini 64.092 KM. Ovi troškovi se odnose na zakupninu poslovnog prostora, a na osnovu Ugovora o zakupu poslovnog prostora sklopljenog 09.12.1999. godine.
- Kod troškova reprezentacije, koji su također bili predmet naše revizije, je uočeno da Preduzeće nema uređenu ni visinu ni način trošenja ovih sredstava, a za iste je isplaćeno 39.292 KM. Za Direktora Preduzeća je predviđena reprezentacija menadžerskim ugovorom.
- Na ime troškova reklame i propagande potrošeno je ukupno 16.920 KM, a Planom poslovanja bilo je predviđeno 50.000 KM, te je indeks ostvarenja 33,84%. Na navedenoj poziciji pronašli smo isplate Hrvачkom savezu BiH u iznosu od 8.000 KM, Planinarskom smučarskom društvu «Energoinvest» u iznosu od 1.000 KM i isplatu «FOTOART-u» u iznosu od 5.000 KM za promotivne CD-ove. Navedeni izdaci su nastali na osnovu sklopljenih ugovora o reklamiranju potpisanih od strane Direktora. Timu za reviziju nisu prezentirani dokazi o ispunjenju ugovornih odredbi koje se odnose na obaveze Hrvачkog saveza o reklamiranju imena i znaka «BH GAS-a».
- Na ime PTT troškova je potrošeno 60.739 KM, što je manje u odnosu na plan za 13%. Direktor Preduzeća je donio Odluku o utvrđivanju prava na priznavanje visine troškova korištenja službenih mobitela, **dok ograničenja za fiksne telefone nema.** Utvrdili smo da se u Preduzeću prati potrošnja i poduzimaju odgovarajuće mjere.

Preporučujemo:

Potrebno je detaljno razraditi Pravilnik o radu u dijelu kriterija koji će biti osnov Direktor za određivanje konkretnih koeficijenata za svako pojedino radno mjesto.

Donijeti Odluku u kojoj će biti decidno utvrđena osnovica za obračun i isplatu plaća zaposlenika.

Nagrada uposlenim iz rezultata poslovanja može se isplaćivati samo kad se za to ispune propisani zahtjevi koji podrazumijevaju usvajanje rezultata poslovanja od nadležnog organa. Takva Odluka knjigovodstveno se provodi u godini na koju se odnose rezultati rada uposlenika a ne u narednoj godini kako je to urađeno.

Osnivač i većinski vlasnik bi trebao pokrenuti inicijativu da se zakonski uredi oblast isplata članovima Nadzornog odbora.

Menadžment treba unaprijediti kontrolu troškova za fiksne telefone donošenjem procedura.

Potrebno je da nadležni organ donese akt kojim će se regulisati način, visina i ovlasti nad trošenjem sredstava reprezentacije.

Sačiniti Program marketinških aktivnosti u funkciji postizanja što boljeg finansijskog rezultata u interesu Preduzeća i obezbjediti dokaze o ispunjenju ugovora o sponzorstvu. Troškovi reklame uvijek bi trebali biti u funkciji koristi Preduzeća.

4.7. Zaštita imovine

U finansijskim izvještajima sa 31.12.2005 godine, Preduzeće je iskazalo sadašnju vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 26.262.700 KM. Promjene koje su se dešavale na stalnim sredstvima tokom revidirane godine prikazujemo slijedećim pokazateljima:

Opis	Nemater. ulaganja	Zemljište	Gradevine	Oprema	Inves.u toku	Avansi	Ukupno
<u>Nabavna vrijednost</u>							
Stanje 01.01.2005.g	425.449	1.607.467	59.743.614	1.061.385	53.534	22.800	62.837.916
Poveć.tokom godine	22.216	152.880		405.550	53.534	22.800	656.980
Smanjenje tokom god				-50.819			-50.819
Stanje 31.12.2005.	447.665	1.760.347	59.743.614	1.469.652	53.534	22.800	63.444.078
<u>Akumulirana amortizacija</u>							
Stanje 1.1.2005	315.153		33.080.821	499.157			33.895.131
Amortizacija za 2005.	59.315		3.100.974	157.465			3.317.754
Otuđenja, rashodov,				-31.508			-31.508
Stanje 31.12.2005	374.468		36.181.795	625.115			37.181.377
<u>Neto knjigovodstvena vrijednost</u>							
Stanje 31.12.2005	73.197	1.760.347	23.561.819	791.002	53.534	22.800	26.262.700
Stanje 31.12.2004	110.296	1.607.467	26.662.793	562.228			28.942.785

Povećanje vrijednosti zemljišta u 2005. godini u iznosu od 152.880 KM odnosi se na kupovinu zemljišta za potrebe Službe izgradnje u Butinama. Zemljište je kupljeno na osnovu Ugovora o kupoprodaji zaključenim sa privatnim licima, a čemu je prethodila Odluka o odobravanju kupovine zemljišta za izgradnju poslovnog objekta donesene od strane Direktora. Nabavka je izvršena prema Planu investicionih ulaganja za 2005. godinu.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da je ispoštovana procedura oko popisa imovine i obaveza, što znači da su formirane sve propisane komisije kao i Centralna popisna komisija sa zadatkom izrade Elaborata o popisu i rokom izvršenja ovog zadatka. **Popis je izvršen, ali ne postoji Uputstvo o načinu vršenja popisa kojim bi se detaljno uredio proces. Elaborat o popisu je sačinjen, ali nije usvojen od strane Nadzornog odbora kako je predviđeno Statutom.**

Tim za reviziju je utvrdio da u Elaboratu Centralne popisne komisije ne postoji komparativni tabelarni pregled kojim bi se jasno potvrdilo da je izvršeno usaglašenje knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog popisom.

Timu za reviziju je dostavljen Izvještaj podkomisije za popis sredstava, a čemu je prilog bila Rekapitulacija u kojoj je dat tabelarni uporedni pregled stvarnog i knjigovodstvenog stanja stalnih sredstava.

Ova Rekapitulacija nije sastavni dio Izvještaja Centralne popisne komisije tako da se iz njega ne može utvrditi da je izvršeno usklađivanje stvarnog i knjigovodstvenog stanja o čemu bi se izvjestio Nadzorni odbor.

- **Revizijom je utvrđeno da Elaboratom o popisu za 2005. godinu nije obuhvaćena količina gasa koja se nalazila u gasovodu sa 31.12.2005. godine, a koja prema operativnim podacima Tehničke službe iznosi 16.716 Sm³, a koja se knjigovodstveno ne evidentira.**

Obračunata amortizacija u finansijskim izvještajima za 2005. godinu iskazana je u iznosu od 3.317.754 KM, a obračun iste urađen je primjenom linearne metode po propisanim stopama.

Našom revizijom je bila obuhvaćena nabavka stalnih sredstava u okviru koje smo sistemom uzorka provjeravali ispunjavanje ugovornih odredbi kao i način likvidacije faktura. **Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, konstatovano je da ne postoji akt koji reguliše tko vrši likvidaciju dokumentacije i naloga za plaćanje. Uočeno je da na nekim fakturama nema potpisa nadležnih osoba.**

Preporučujemo:

Izvršiti popisivanje svih pozicija, usklađivanje stanja po popisu i knjigovodstvenog stanja i izvještavati na način kako je to propisano Zakonom o računovodstvu sa komparativnim pregledom u zapisniku Centralne popisne komisije o usaglašenju.

Donijeti akt u kojem bi se utvrdilo kretanje dokumentacije, način likvidacije i upravljanja dokumentacijom.

Donijeti Uputstvo o načinu vođenja stalnih sredstava i vršenju godišnjeg popisa u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima.

4.8. Potraživanja

U bruto bilansu potraživanja od kupaca po osnovu isporučenog prirodnog gasa sa 31.12.2004. godine su iznosila 14.764.211 KM, dok je stanje istih sa 31.12.2005. godine iznosilo 25.642.476 KM i veća su za 57,58%.

Na zahtjev revizije je pripremljen pregled starosne strukture potraživanja sa 31.12.2005. godine po osnovu isporučenog prirodnog gasa. Prema dospijeću naplate pregled je slijedeći:

Ročnost	Iznos u KM
do 30 dana	24.970.268
od 30 do 90 dana	258.937
od 90 do 180 dana	-
od 180 do 365 dana	413.271
U K U P N O.	25.642.476

Iz navedene tabele uočljivo je da potraživanja do 30 dana čine 97,4% od ukupnih potraživanja Preduzeća.

Pregled potraživanja (u 000 KM)

Opis	2005. god.	2004. god.
Ukupna potraživanja	38.117	26.872

Ispravka vrijednosti potraživanja	(12.474)	(12.108)
Stanje	25.643	14.764

Promjene u ispravci vrijednosti potraživanja (u 000 KM) su bile slijedeće:

Opis	2005. god.	2004. god.
Stanje na početku godine	12.108	12.634
Povećanje ispr. vrijednosti potraživanja	-	466
Napl. potr. za koje je izvršena ispravka	(1.303)	(40)
Uvećanje za kursne razlike	1.669	952
Stanje krajem godine	12.474	12.108

Povećanje ispravljenih potraživanja u odnosu na 31.12.2004. godine se odnosi na usaglašenje potraživanja sa kursom USD budući da se odnose na potraživanja od «Birača» i «Novog izvora» evidentirana u USD. Usaglašavanja potraživanja od navedenih dužnika su vršena i prethodnih godina.

Navedeni iznos ranije ispravljenih potraživanja se odnosi na dužnike iz prethodnog perioda i to Fabrika glinice «Birač» Zvornik (11.079.120 KM što u USD iznosi 6.682.603-period 2000-2001. godina), «Novi izvor» Zvornik (500.298 KM-period 2001-2003. godina) i «Braco Osmanović» (894.095 KM-period 1999. godina). Dužnici «Birač» i «Braco Osmanović» su utuženi na vrijeme tako da nije bilo uticaja na Poreski bilans.

Utvrđeno je da je ««Novi izvor» Zvornik utužen tek 01.11.2005. godine tako da iznos potraživanja od 500.298 KM nije bio poreski priznat rashod poslovanja u Poreskom bilansu za 2004. godinu.

Uz očitovanje je priložena dokumentacija kojom se dokazuje da je navedeni dug bio pokriven bankarskom garancijom i da je nad «Novim izvorom» Zvornik otvoren stečajni postupak. Preduzeće je prijavilo stečajnom sudu svoja potraživanja od «Novog izvora» Zvornik.

Potraživanja od «Birača» u iznosu 17.993.295,81 KM (po kursu 1 USD = 2,21674 KM) su ispravljena 31.12.2001. godine na osnovu prijedloga Centralne popisne komisije. Za ovu ispravku potraživanja koja su teretila rashode poslovanja Preduzeća 2001. godine, Nadzorni odbor Preduzeća nije donio Odluku. Također za ispravljena potraživanja od «Brace Osmanovića» iz 1999. godine ne postoji Odluka tadašnjeg organa upravljanja. Inače, ispravka potraživanja se vrši na osnovu akta kojeg predlaže Uprava uz saglasnost Nadzornog odbora što je posebno obrađeno u Zakonu o javnim preduzećima.

Ugovor o odlaganju plaćanja duga između «BH GAS-a», Fabrike glinice «Birač» i Vlade Republike Srpske je sklopljen 15.05.2002. godine koji nije ispoštovan, tako da su sklopljeni Anexi u 2003. godini i 2005. godini u kojima je preciziran način otplate prema dinamičkom planu. Prema zadnjem Anexu iz 2005. godine, usaglašen je preostali iznos duga «Birača» u ukupnom iznosu od 7.475.586 USD sa zateznim kamatama i troškovima postupka.

Preduzeće je u 2005. godini ukupno naplatilo 1.303.120 KM (po kursu 1 USD = 1,643313 KM) od Fabrike glinice «Birač», a koja se odnose na već ranije ispravljena potraživanja. Ukupno je u 2005. godini naplaćeno 4 rate po 120.000 USD i iznos od 312.983 USD što ukupno iznosi 792.983 USD.

Pošto je ukupan reprogramirani dug po zadnjem Anexu ugovora bio 7.475.586 USD, to je stanje preostalog duga sa 31.12.2005. godine bilo 6.682.603 USD.

Napominjemo da je Ugovor sa «Biračem» zaključen u USD, tako da otplaćeni dio duga u 2005. godini nema ekvivalentnu vrijednost u KM s obzirom na značajan trend pada USD prema KM u odnosu na 2001. godinu. Posljedica ovoga, u budućem periodu, ukoliko se kurs USD bude zadržao na ovom nivou, je da Preduzeće neće iskazati u finansijskim izvještajima ekvivalentnu protuvrijednost prihoda u KM u odnosu na potraživanja, koja su ispravljena na teret rashoda u 2001. godini.

Tokom 2005. godine nije vršen prijenos potraživanja na sumnjiva i sporna, a cijela oblast nije regulisana internim Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama.

Prema računovodstvenim standardima potraživanja se mogu smatrati sumnjivim i spornim već nakon isteka ugovorenog roka naplate, bilo da kupac nije u mogućnosti platiti ili da plaćanje uslovljava ili osporava zbog nekih drugih razloga, a za priznavanje istih nije dovoljna njihova osnovanost nego i izvjesnost pritjecanja ekonomskih koristi–naplate.

Mišljenja smo da bi se prenos na sumnjiva i sporna potraživanja trebao vršiti istekom ugovorenog roka plaćanja.

Politika ispravke i otpisa potraživanja nije regulisana u Preduzeću. Prema izjavama odgovornih lica, ne može se definisati procedura ispravke i otpisa potraživanja tako da se u praksi vodi načelna politika ispravke potraživanja koje zastarijevaju za jednu godinu, što nije bio slučaj sa potraživanjem od «Novog izvora» koje je ispravljeno tek u 2004. godini.

Timu za reviziju su prezentirane su konfirmacije sa najvećim brojem kupaca sa stanjem duga na dan 31.12.2005. godine.

Revizijom je utvrđeno da je kupac «IGM» Visoko osporio Preduzeću iznos dugovanja 164.572 KM iz razloga što nije prihvatio povećanu cijenu za IV kvartal 2005. godine i nije potpisao Anex ugovora. Preduzeće nije moglo vršiti isporuku prirodnog gasa navedenom kupcu bez potpisnog Aneksa obzirom da se radilo o povećanju cijene koju kupac nije prihvatio, a isporuka prirodnog gasa je ipak izvršena.

Preporučujemo:

Da bi Uprava postigla razumnu sigurnost da se poduzimaju potrebne radnje od strane uposlenih potrebno je da uredi ove procese svojim pravilima. Uvođenje pravila postupanja u izvođenju poslovnih procesa je obaveza Uprave, a to vezano za navedene procese znači uređenje naplate pruženih usluga, utuženje i procijenjivanje naplate tokom godine.

Doraditi Pravilnik o računovodstvu i donijeti Računovodstvene politike uključujući politiku prijenosa na sumnjiva i sporna potraživanja, ispravke i otpisa u skladu sa računovodstvenim standardima, te pojačati kontrolu nad propisanim procedurama.

Uprava treba riješiti osporena potraživanja od «IGM» Visoko.

4.9. Obaveze

Struktura obaveza sa uporednim podacima iz prethodne godine je bila slijedeća:

	2005.god.	2004.god.
Dugoročni krediti ino obaveze	20.700.515	21.538.967
Dugoročna razgraničenja i rezevisanja	3.748	5.050
Kratkoročni krediti (dospjeli ino krediti)	3.921.540	-
Kratkoročne obaveze	22.194.377	10.761.876
Kratkoročna razgraničenja i rezervisanja	8.131.978	6.255.032
U K U P N O	54.952.158	38.560.925

Prema bruto bilansu sa 31.12.2005. godine, ukupne obaveze Preduzeća su iznosile 54.952.158 KM i rasle su za 42,5% u odnosu na početak godine, što je rezultat rasta cijena prirodnog gasa i ispravke ino kredita za kursne razlike.

Kratkoročne obaveze u iznosu od 22.194.377 KM predstavljaju obaveze prema dobavljačima i rastu u odnosu na početak godine za 110,9% prvenstveno zbog rasta uvozne cijene prirodnog gasa (cijena u decembru 2005. godine 204,16 USD/1000 Nm³, a u decembru 2004. godine 133,56 USD/1000 Nm³-rast za 52,8%) kao i rasta USD. Prezentirane su konfirmacije o usaglašenim stanjima za «Gasexport»,

«MOL» i «NIS Gas». Utvrdili smo da decembarske fakture iznose ukupno 21,5 miliona KM, što Preduzeće uredno izmiruje kako bi izbjeglo penale za zakašnjenje u plaćanju.

4.9.1. Obaveze po ino kreditima

Ukupne obaveze po ino kreditima na dan 31.12.2005. godine su iznosile 24.622.055 KM, od čega se na nedospjele iznose glavnica odnosi 20.700.515 KM, dok dospjeli iznosi glavnica po ovim kreditima iznose 3.921.540 KM.

Ukupne obračunate dospjele kamate na dan 31.12.2005. godine iznose 6.272.872 KM.

Navedene obaveze su iskazane na poziciji bilansa stanja - dugoročni krediti kako slijedi:

	31.12.2005.	31.12.2004.
Kredit BOS 4039 za gasovod	13.113.910	13.921.124
Kredit BOS 4040 za gasovod	5.010.125	5.196.158
Kredit PIU 30290 za MRS Kladanj	2.576.480	2.421.685
Ukupno	20.700.515	21.538.967

Iskazane obaveze odnose se na kredite koje je uzela Bosna i Hercegovina po Ugovorima o zajmu iz 1996. godine i dio prenijela na Federaciju Bosne i Hercegovine, koja je dalje izvršila raspodjelu na više korisnika među kojima je «Sarajevogas» u iznosu od 30,5 miliona USD. Navedene kredite «Sarajevogas» je, između ostalog, utrošio za finansiranje gasovodne mreže u dužini od 78 km na relaciji Kladanj–Sarajevo. Ovaj gasovod je 2000. godine Odlukom Skupštine Kantona (u čijoj je nadležnosti «Sarajevogas») prenesen na «BH Gas».

Prema Ugovora o prenosu imovine bez naknade između «Sarajevogasa» i «BH Gasa», «BH Gas» je preuzeo navedenu imovinu i odgovarajući dio obaveza po inokreditima.

Za preuzimanje navedenih obaveza bila je potrebna saglasnost Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Federalnog ministarstva finansija o čemu je bilo potrebno sačiniti pismeni dokument. Ova ugovorna odredba nije ispoštovana i «BH Gas» nema takvog dokumenta.

Pored navedene ugovorne obaveze, Federalno ministarstvo finansija je na traženje «Sarajevogasa» o raspodjeli obaveza po ino kreditima, dostavilo pismeni odgovor 2001. godine u kojem je navedeno da je potrebno potpisati Supsidijarni ugovor između Federacije BiH i «BH Gasa». U istom dopisu iskazan je pripadajući dio obaveza koje se odnose na «BH Gas».

Ni ovaj ugovor nije potpisan, a «BH Gas» je priznao obaveze kao svoje bez odgovarajuće dokumentacije, odnosno samo na osnovu Ugovora i Protokola između «Sarajevogasa» i «BH Gasa».

Dospjeće kredita i kamata «BH Gas» obračunava i iskazuje u svojim evidencijama, ali iste obaveze ne plaća.

Prema dokumentaciji kojom raspoložemo, poznato nam je da Federalno ministarstvo finansija otplaćuje navedene ino kredite.

Posljedica naprijed navedenog je da «BH Gas» u svojim evidencijama iskazuje obaveze, troškove kamata i kursnih razlika. U 2005. godini je iskazano troškova kamata u iznosu od 1.780.040 KM i kursnih razlika u iznosu od 3.771.279 KM. Ove obaveze Preduzeće ne izmiruje iz razloga što ne posjeduje ugovore sa otplatnim planovima kao osnovom za priznavanje i plaćanje obaveza.

Zbog neposjedovanja odgovarajuće dokumentacije koja se zahtijevala prema ugovoru između «Sarajevogasa» i «BH Gasa», kao i nepotpisivanja Supsidijarnog sporazuma između Federacije

BiH i «BH Gasa», što je traženo po aktu Federalnog ministarstva finansija, ne možemo pouzdano potvrditi da se radi o obavezama «BH Gasa».

Menadžment je svjestan da je uknjižio obaveze na bazi nepotpune dokumentacije, ali je to uradio zbog opreznosti da, nakon regulisanja na relaciji Federalno ministarstvo finansija – «BH Gas», ima rezervisana sredstva za izmirenje svih obaveza i spreman je izvršavati navedene obaveze.

Nije nam prezentirana dokumentacija da se pismenim putem od strane «BH Gasa» tražilo regulisanje navedenih obaveza od Federalnog ministarstva finansija.

Preporučujemo:

Uprava i organ Preduzeća trebaju do konca novembra 2006. godine da pravno i finansijski regulišu obaveze po ino kreditima sa Federalnim ministarstvom finansija, a te da Ured za reviziju pismeno obavijeste o istom.

4.10. Kapital

Na dan 31.12. 2005. godine vrijednost kapitala je iznosila 19.251.841 KM Preduzeće je u periodu 2001.–2004. godina iskazalo slijedeće finansijske rezultate:

2001. godine	gubitak	-18.142.078 KM
2002. godine	dobit	368.817 KM
2003. godine	dobit	10.868.523 KM
2004. godine	dobit	11.473.847 KM
2005. godine	gubitak	-8.424.344 KM

Sa 31.12.2004. godine gubitak iz 2001. godine nije bio pokriven u skladu sa Zakonom o računovodstvu, a ostvarena dobit je iskazana kao neraspoređena akumulirana dobit.

Preduzeće je izvršilo knjiženje na osnovu Odluke o rasporedu dobiti za 2004. godinu od 12.01.2006. godine donesene od strane Nadzornog odbora, po kojoj se dobit u iznosu od 11.473.847,00 KM raspoređuje za pokriće dijela gubitka iz 2001. godine u iznosu od 6.410.075 KM, a ostatak dobiti u iznosu od 5.063.772,00 KM raspoređuje se u akumuliranu dobit.

Ova Odluka Nadzornog odbora je proslijeđena Skupštini na konačno usvajanje. Nije donesena Odluka Skupštine o rasporedu dobiti.

Navodimo da je Vlade FBiH donijela Odluku o davanju saglasnosti za raspored dobiti ostvarene dobiti u 2004. godini u iznosu od 11.473.847,00 KM i istu ukinula Odlukom o prestanku važenja Odluka Vlade FBiH o davanju suglasnosti za raspored dobiti ostvarene u 2004. godini.

Statutom Preduzeća utvrđeno je da osnivač snosi rizik i učestvuje u pokriću gubitka, dok Skupština odlučuje o načinu pokrića gubitka u skladu sa općim propisima.

Ističemo da je navedena Odluka po kojoj je izvršen raspored dobiti za 2004. godinu i pokriće dijela gubitka iz 2001. godine donesena od strane Nadzornog odbora, a ne Skupštine Društva koja je bila nadležna za donošenje odluke o rasporedu dobiti i pokriću gubitka.

Preporučujemo:

Pokriće gubitka i raspored dobiti se može izvršiti samo na osnovu Odluke nadležnog organa u skladu sa propisima.

5 KOMENTAR

Prije očitovanja omogućen je Upravi sastanak sa timom za reviziju i višim revizorom kako bi se pojasnili nalazi i preporuke iz revizorskog izvještaja.

Preduzeće “BH Gas” d.o.o. Sarajevo se očitovalo aktom broj 01-1475/06 od 30.05.2006. godine na Nacrt Izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja za 2005. godinu.

U navedenom aktu su data obrazloženja vezana za nalaze iz revizorskog Izvještaja, koja se odnose na: naplatu duga od «Birača» Zvornik, koji je nastao u periodu 2000/2001.godina; isplaćenu nagradu zaposlenicima u iznosu od 55.002 KM i pojašnjenje vezano za formiranje nabavne cijene prirodnog gasa i prodajnih cijena pojedinim kategorijama kupaca.

Vežano za pojedine navode iz očitovanja izvršene su izmjene u konačnom tekstu Izvještaja o reviziji, a na osnovu priložene dokumentacije.

Ne možemo se složiti sa iznesenim stavom Uprave da nije odgovorna za problematiku oko ino kredita, jer smatramo da je obaveza Uprave da pravno i finansijski reguliše obaveze po ino kreditima. Takođe, navodimo da Ugovor sa «Biračem» Zvornik nije nezakonit, ali smo ukazali na posljedice tog ugovora i njegov uticaj na finansijske izvještaje.

I dalje ističemo nejasnost Odluke o isplati nagrade uposlenim.

U očitovanju je istaknuto da će predložena rješenja od strane revizora biti implementirana u što skorijem roku.

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo osoblju Preduzeća koje je bilo angažovano tokom revizije na korektnoj i profesionalnoj saradnji.

**Viši revizor:
Ismeta Junuzović**

**Tim za reviziju:
Nedžad Redžep
Dijana Šutalo**